

(శ్రీ)
అభినవ సరస్వతి.

యను సుక ము సప్తతిక.

అష్టావధాని, జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపబడుచున్నది.

గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడు తాలూకా, జానపాడు.

సంపు 3.] 1911 సం॥ జులై నెల. [సంచిక 7.
విషయములు.

- 1 కృతివిమర్శనము.
- 2 అత్యుత్కృత విమర్శనము — మంగళగిరి కృష్ణదేవసాయనాచార్యులు.
- 3 పల్నాటి వీరభాగవతము — ముదిగొండ వీరభద్రకవి.
- 4 లక్ష్మీవిలాసము — రాయపము వెంకటవతి.
- 5 చిత్తూరుజిల్లా తీర్థవిమర్శనము — పత్రికాధిపతి.

చందా నిర్ణయము సంవత్సరమునకు.

ప్రధానపాఠకులకు	రు 25-0-0	సహాయకులకు	రు 5-0-0
పాఠకులకు	రు 10-0-0	చందాధారులకు	రు 2-0-0

భారతివిలాస ముద్రాక్షరశాల, నర్సారావుపేట.

Printed at the Bharathi Vilasa Press,
Narasarowpet And published at Janapadu,
by the Editor Astavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry.

1911

ఈసంవత్సరము చందాయిచ్చిన—

స హా యు లు .

- 1 తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మొర్జంపాడు.
- 2 పిరాట్ల సీతాకాంతంగారు, చింతవల్లి.
- 3 పిరాట్ల సత్యనారాయణగారు, చింతవల్లి.
- 4 కొప్పరాజుగురుచంద్ర శేఖరరావుగారు, ఫారెస్టుగాడ్డు, మేళ్ళవాగు.
- 5 కంచర్ల లక్ష్మయ్యగారు, ఫారెస్టుగాడ్డు వాపయ్యపాలెం.
- 6 పుప్పలపాటి వెంకటసుబ్బయ్యగారు, కరణం పుప్పలపాడు.
- 7 వెలుగురి పిచ్చయ్యగారు, పెదకొదమగుండ్ల.
- 8 గోరంట్ల పున్నయ్యగారు, పుప్పలపాడు

ఇవ్వవలసినవారు—

- 9 సూరి దేవర సుబ్బానాయుడుగారు, తుమ్మపూడి.
- 10 తుమురుగోటి నరసింహారావుగారు, తిరుమలగిరి.
- 11 తడిసిన రామధర్మా రెడ్డి దేశముఖుగారుకొయ్యెడ.
- 12 కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట.
- 13 రాజశేఖరుని లక్ష్మీనారాయణగారు, కరణం, చిట్యాల.
- 14 గోపాలుని రామలింగయ్యగారు, ముప్పాళ్ళ.
- 15 ఘడియూరం వెంకట శివశాస్త్రిగారు, సంగంజాగల్లమూడి.
- 16 బూదరాజు వెంకటసుబ్బయ్యగారు, కరణం, స్వర్ణ.
- 17 సరేశ్వరం వెంకటసుబ్బారావుగారు, వకేలు, సిద్దిపేట.
- 18 కలవలపల్లిరంగయ్య శాస్త్రిగారు, భాస్కరాచార్యులు, యేలూరు
- 19 మంచీళ్ళ నారాయణరావుగారు, కంభంపాడు.
- 20 గుత్తాల వెంకటరెడ్డి దేశముఖుగారు, గుండవరం.
- 21 గంభీరరావుదేశాయిగారు, లింగన్నపేట.
- 22 పైదుఖాసింసా హెబుగారు, ఫారెస్టుగాడ్డు, చింతవల్లి.
- 23 మెదకు శేషారావుదేశముఖుగారు, నల్లబల్లి.
- 24 చింతలచెర్వు గోవిందరెడ్డిగారు, గ్రామముననబ్ చంద్రాజుపాలెం

శ్రీమత్

అభినవ సరస్వతి.

ఇది మాసమునకొక సారి ప్రచురింపబడును.

—:0:—

కృతి విమర్శనము.

ఆర్థిక మంత్రము—ఇందాద్విక మంత్రమంతయు సస్వరముగ నగ్రసహితముగ నున్నది. శ్రాద్ధీయద్రవ్యములును శ్రాద్ధనియమములును దత్తించెప్పటికి వాని ప్రమాణములునుజూపింపబడి యున్నవి. మనవారు శబ్దజ్ఞాన శూన్యులై శ్రాద్ధముల యం దపశబ్దముల సంతములుగా నుచ్చరించుచు విద్వాంసుల వీనులకు వెగటుగలుగఁ జేయుచున్న యిక్కాలముననీగ్రంథము మహిమకారియై చూపబడును. ఏతత్సంపాదకులగు శ్రీకోటిశ్వరశర్మ శాస్త్రిగారిచే నీగ్రంథము దయచేయబడి యభినవసరస్వతీ కార్యస్థాన ములంకరించినది. దీనివెల రు0-12-0 వలయువారు మదరాసు చింతా ద్రిపేటలో స్వధర్మప్రకాశిని మేనేజరుగారికి వ్రాసికొనవలెను.

కవిమిత్రము—ఇందులరసున్నలుగలశబ్దములును శకట రేఖలుగలశబ్దములును సన్నియుఁ గ్రోడీకంచి యకాదాదిగాఁజేర్చబడి యున్నవి. అంధభాషలో వివిధశబ్ద విలేఖకులగు విద్వార్థులకుఁ గూని కవులకుఁగాని యర్థానుస్వార శకటరేఖలరచేతిలోని యామాలకములవలె నిందుఁగనుపడును. ఇందుననే దీనినామము సార్థకకమై యున్నయది.

గుక్మాంగదనాటకము—ఇదిలలితపదభూయిష్టమును రసవంతమును బ్రసిద్ధిదేశీయ పదప్రచురమును నై ప్రకరణాను సారముగ

నామాస్థలముల హాస్యరసముచే గూడ నానందముం జేయుచున్న యది. ఇందలి ముఖ్యవిషయ మేకాదశీ మాహాత్మ్యము. నీతులు కుప్పతెప్పలు కొన్నికొన్నిపద్యములు చమత్కరములైనట్లు వచ్చినట్లైయుండెడిని. గ్రంథ విస్తరభీతిని మిక్కిలి వ్రాయజాలఁగానిగ్రంథము చాలబ్రౌఢమైపది. ఈరెండుగ్రంథములును గ్రంథకర్తయగు జేత పూడి భగవంతరావుగారికి బెజవాడ వ్రాసిన దొరుకును.

విచిత్ర బిల్వణనాటకము—ఇదికథనపాకముగాక మృదుమధురవచన రచనగలదియై చదువగుల మనంబుల సంతోషపెట్టుచున్నది. గ్రంథకర్త మహమ్మదీయుడై యాంధ్రభాషలో నింతపాటి గ్రంథము రచించుట గొప్పవిషయము. ఇందులో కోపకారములైన స్త్రీవిద్య యతిబాల్యవివాహ నిషేధము మున్నగు నీతులు పెక్కులు చేర్చబడి యున్నవి. గ్రంథకర్తయగు వుమేరిలీషా గారిచే బనుపఁబడి మాకార్యస్థానమలంకరించినది. వెల రు0-8-0 వలయువారు బైసాని సుబ్బయ్య రాజమండ్రి అనివ్రాయవలెను.

వసంతవిలాసభాణము—ఇదిదశరూపకములలో నొకరూపకము. శ్లో|| 'విటస్యైకాహికం వృత్తం భాణాత్కథాభిధీయతే' అనురీతి విటునియొక నాటి వృత్తమిది ముద్బుబడినది. కవిత్వము సరసమును, నిర్దుష్టమును, ఇందనేకవర్ణనములు స్వభావోక్తులై చాలరమ్యములుగా నున్నవి. గ్రంథకర్తలగు దేవులపల్లి వెంకటకృష్ణసాస్త్రిగారిచే బనుపఁబడినది. దీనివెల రు0-4-0లు మండపేట.

మహమ్మదీయ మహాయుగము—ఇందుపూర్వపు మహమ్మదీయరాజులయొక్కయు గారాజులకు సమకాలికులగు కృష్ణదేవరాయలు మున్నగు నితరప్రభువుల యొక్కయుఁ జరిత్రల విపులములుగా నున్నవి. ఇందలివిశేష మిదివఱకే యనేక ప్రతికాధిపతులు తెలిపియుండిరి. కావున నేనువేఱే తెలుపననవసరము. ఈగ్రంథముచే విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమండలివారు మాకార్యస్థాన మలంకరింపఁజేసిరి. వెల రు1-8-0లు.

సోదరకవులు.

—:0:—

సుకవిత్వాభిమానులారా !

కొవ్వరపుం గవీశులు మాగర్తపురంబున 22—2—11వ తేదీన గంతావలంబి
 ఘంటాని నావసూద్యమాన స్వాగతులగుచు స్వాగతసభ నలుకరించినాఁటిదివంబునఁ
 గుచేలూపాఖ్యాన కళను గంటకు 300 పద్యముల లెక్కను 20 నిమిషములు మాత్ర
 ము చెప్పిరి. అందులొక చిమ చెన్నపట్నపు సర్కూర్లును గుఱించిన పద్యములు
 కూడ దూర్వజశివ-అవును వీరిపద్యముల నెన్నవారి లనేకులుండినను ముగ్ధుకి మా
 త్రము మామనిధములుగ లెక్కతేలినది ఒకరికి 35 ఒకరికి 94 మఱియొకరికి 100
 ఎట్లులైన గంటకు మామనూరు చెప్పెనువా రనిపించుకొనిరి. వీరి కవిత్వము కొంచె
 ము గొప్ప హరికథలలోని తోహదాను బోలియుండును. కావుననే ప్రతిపద్యమునకుఁ
 బల్లవిమాదిరి “సంపదమరేభ్యులార ! యోనభ్యులార !” అనికాని “ధన్యగుణలార !
 సరసశతసూర !” అనికాని వీరు చెప్పుచు నేనబ్బిరి. వీరిని మినహాయించినచో
 గంటకు 225 పద్యములు మాత్రమే యాశువుగ నల్లఁబడినవియై యుండును. ఆ 225
 పద్యములయందు జేయేవృత్తములు యతిభ్రాశాది దోషవిశిష్టములై యుండునో యవి త
 త్కాలిక ములమట కించుకయైన నుదియనులేదు. నిర్దుష్టములగు వృత్తములు నూటికి
 45 కి పైగా వల్లించిన పదములై యుండు నని రెండుమూడుసారులు వీరి యాశు
 కవితకు విని యేమాత్రమైన ధారణగల్గు ప్రతిభానువకును దోచుచుపోదు. దీనికి దా
 ర్శనానుగ “సరసిజవైరినైరి నేకసక్తెములాడెనుమధ్యమంబుతో, సరసిజవైరినైరి
 నగఁ జాలెనుమేలగు కప్పుకొప్పుతో, సరసిజవైరినైరుల పసం దులదూఁగుఁ కుచద్య
 యంబుతో, సరసిజగుణివచ్చెనలు సన్నిధికిఁ మదనాశుకంబనక” అనుపద్యము ము
 న్నగు కొన్ని పద్యములు పట్నములో నలచరిత్ర యాశుధారగఁ జెప్పినపుడు చదివిత
 మని మా గురువు గారికి వినిపించిరి. ఆ పై పద్యముల నే గుంటూరిలో
 జరిగిన రెండవసభలో సావిత్రి పాఖ్యానములో “నలుసన్నిధికిఁ” అనుచోట
 “నవుసన్నిధికిఁ” అని మార్చిచదివిరి. ఇట్లులే “సంకృతపద్యభావమున” ఇత్యాద్య
 నేకపద్యములు శ్రుతపూర్వములే విననయ్యెను- వీరికుచేలూపాఖ్యానసభనాఁడుకవితా
 వధానాదులయందొక బ్రవేశమున యొకరిష్టము విద్వాంసులు మాత్రమే విచ్చేసియుండిరి
 అప్పటి వీరిపద్యములలోని యతిభ్రాశాదులను నన్యార్థకపద్యములను దదీయపుంతు
 న పద్యములను విని వీరి యాశుకవితను గ్రహించి యట్టిసభలు గుంటూరులో మఱిరెం

డు జరిగినను వానికి బైబిద్వాలనులు రారైరి. వీరికి సన్మాన మొసగుతే వీరియవధాన పాటవాదులను బండితక విమండలి మోల నేకన బజిచివండితక వులచేత నేవీరికి బతకము లనిష్ఠించునటుల వీరిసహకారులు వాస్తవంచము చేసేరికాని యట్లు జరుగకపోగా నా సన్మాన సభ క్రాసనాథి పత్యమొనర్చినవారితో “అగ్రాసనాథి పా ! తమరు మఱి యొకరికి నీదినమున సభలో మాట్లాడుట కవకాశమియ్యగూడ” దనివిన్నిపించుకొనిరి. దీనింబట్టియే పృథమసభకువక్క మఱిదేనికి నాప్రశంసగల సంస్కారులు రారైరి. “ఎవరికేని సామాన్యముగ మాట్లాడునపుడే తొంబదితొమ్మిదితేవ్వలు దొరలుచుండబద్ధములలోఁ దవ్వలుపడక యుండునా ? విద్యత్యవూలలోపమును త్వమింతురుగాక” యని యీకవిపుంగవులు ప్రథమసభయందు బద్ధహుపముగఁ బండితక విమండలికి నతులాసర్పి తమ శమదమాది గుణసంపత్తిని తమ యనాఘాతసంస్కృతగంధత్యమును బహుముఖములఁ బ్రకటించుకొని యేయున్నారు. ఆప్రకటన నచసరించి వీరన్యదీయములగు స్వీయపురాతన పద్యములగు జడువక నియమించిన కాలమంతయు నాశుకవితచేతనే కడపినచో నిజముగ గంటకెన్ని పద్యములు తేలుచో లెక్కించి చూచునంతటిభాగ్యము మాకబ్బదయ్యె. వీరుపంశితమండలి యెరుట స్వాహంకార ఖండన మొనరించుకొనునట్టి సత్స్వభావము గలవారైనను పండితకవిమండలిలేని సభలలోఁ దామేవిద్యత్యవినవరేణ్యులనునియర్థమిచ్చు వాగాడంబరమునే స్వాహంకారిమండన మొనర్చుకొందురు. అప్పటికి వారేవిద్యత్యవినరులగుటచే నది యొకలోపము కాదు. మొత్తముమీఁదఁ బైపాల్లులుపోను వీరి యాశుధారలో గంటకునిష్కృష్టములగునూలుపద్యములు తేలవచ్చును- ఇట్టి వీరి యాశుకవితగుఁ గవి సార్వభౌమ బిరుదము నిచ్చునట్లు గర్తపురంబునఁ గొండఱిభిప్రాయపడిరనియు శ్రీనాథునికిఁదక్క మఱియొకరికిం దగునాయని తొల్లటియుద్దేశమును మగుడమానిరనియువినిడి. ఈమెట్టగుంటూరు మండలమునకు నీదినములగుఁగూడఁ గవిసార్వభౌమాలంకృతత్వ మబ్బియున్నచో నెంతప్రతిష్ఠాపహమైయుండునో ? సహృదయులారా! గంటకు మున్నూరుపద్యములనే చెప్పవక్కఱలేదు. నూలుపద్యములను నిర్దుష్టముగఁ జెప్పియవధానముఖముల మగుడఁజదివినవారె యీకాలమునకుఁ గవిసార్వభౌములనందగుదురు. కావున సరసవిద్యత్యవినవరేణ్యులకవిచ్చిన్నమును నిర్దుష్టమును దాత్కలికమును నగు పద్యధారయే యాశుధారగాని పలుతేజగుల బాదనియములేని తోడుపడముకొనఁదాక పెట్టుకొని గంటకిన్నియన్నియను లెక్కతో నవసరములేదని నాయభిప్రాయము.

ఇట్లు

ఆచార్య శిష్యుడు.

చున్న రాజవంశము మేమి ! పురవంశము మేమి ! స్త్రీవంశము మేమి ! యంతకుమున్ను రచించి యుంచికొనఁగూడదా ! హేతుమో హేతుడో తెలియుటకై కొన్నిటి నుదాహరించుచున్నాడను.

“క॥ జారులు చోరులు దుష్టా ! చారులు దుర్మార్గ చరులు, చపలులు, విద్యా, । దూరులు నవినీతులు రణ భీరులు లేరీ తండ్రలు పృథ్వీస్థలిలో” ॥

ఈయాతఁ డేలు పృథ్వీస్థలి, సామెతలోని (హంగలివాని) యద్దమువలె నెవని కేనియుఁబనికి రూదా ! ఇట్లే సర్వసామ ఘటితంబుగ నప్రాదత వర్ణనలును జేసికొని యున్న వానికి నితఁడేకొకటియం దతుమటతప్పఁగట్టమేముండునో ! విచారింపుఁడు కావునఁ గథావిషయకమయినచో నిది ద్రవమని సమ్మదగదనియు భిన్నవిషయకభిన్న వృత్తుకమయి నంగాని లేక యేకవిషయకమగాని యైనచో నస్మృత్యుపనియుఁ బాటుచున్నారము, వీరీరితికి సుస్పదని యీపంక్తిలు చెప్పచున్నవి.

“ఒకవస్తువును నూలుపద్యములచే వర్ణింపుమని కాని యాకథలో నీవర్ణన మెక్కువగా నుండవలెనని గాని చెప్పరాదు. ఈవృత్తములఁ జెప్పవలెనని నియమింపరాదు”

పద్య పద్య చెప్పినచోఁ గట్టముగా నుండును గాని యతివృత్తము నేర్పఁ జూచునప్పుడే యీవర్ణన పంథ యుండఁదగునని చెప్పినచో గ్రంథ కర్త నిజమగు శక్తి యున్నవాడైనచో నట్లమేమో మాకుఁదోచుచున్నయది. మాటుమాల వృత్తములు గోరినచోఁ జిత్తుగాని సుమారుగా నిందుఁ గొన్ని వృత్తములు పుచ్చుకులు చిన్నవిగాఁ జూచి మొదటనే కోరుటగాని తఱచుగాఁ గాక యప్పుడప్పుడు “ఇటఁజంపకమాల చెప్పఁడు, ఇట నుత్సాహ చెప్పఁడు” అని కోరినంతలోఁ జిక్కిమి ! అట్టి కట్టులకు లోగి చెప్పిన గదా ! బిరుదున కర్హులగుట ! లేనిచో గారడీయగును, కావున నేవీరు-

“గారడీ! మావీతి మెల్లవారలును జోద్యము నందవృత్తాల నందనా”
(24 వ పుట.)

అని చెప్పియున్నారు. కాని యది యప్రాధానప్రసక్తిలోఁ జెప్పిరి, ఇటఁ జెప్పినచో టక్కున సరిపోవును. అప్రాధానమును “గారడీ” యనుటకు వీలేలేదు. దీని కే యదిసిద్ధించును. వీరియవిధానమునకుఁ బడు కట్టమనునది తాముచెప్పికొన్న పద్యములు కంతపాఠము చేసికొని సహాయమునకు వదలుచుండుట మాత్రము, ఎక్కడనేని

యొకటి, ఛెందు చెప్పవలసినట్టివని, దుష్టరక్షేకాదు, కావున నీయవిధాన మెంతవఱకు సత్యమో ప్రాజ్ఞులూహింతురుగాక, పృచ్ఛదల స్వాతంత్ర్యమును బూర్తిగా హరించుటచే వీరి యశ్వత్థామము గూడనిట్టిదియే కావలెను, ఏమయినను నది యింతగారడీకాదు, దానికున్న లోపములు వ్రేటియొక జాలివి. ముఖ్యలోపము, కంద గొరులూమును గీతగోవింద పాదోయజ్ఞమును ధారణాభావమున వ్యక్తకృత్యాసమును ననిమున్నుచూపబడియే యున్నది. కానోడు, ఘంటాశతమును గూర్చివీరు పీఠికలో వ్రాసిన పంక్తులు వ్రేటికొన్ని చూడవలెను.

“మఱుసటిదీనమున నాకాశపురాణమైన- జేయుదుమని
విన్నవించితిమి, ప్రేవేలు సెక్రటరీగారు శ్రీ వారిజాబును జ
దువునపుడు “గంటరు నూలుపద్యములు చెప్పిన వివర దలంపు
గలదని యందున్నది- మేమెప్పుడును నిట్లుచేయుటకై కలలోను
నూలుపద్యములను విన్నవించి యుండ లేదు”

అని యేమోసోదెవ్రాసిరి, కలలోఁ బ్రయత్నింపనిమాట నిజమేకాకచ్చును, కాని సత్యములలోఁ బ్రయత్నించి రని ప్రమాణముగాఁ జెప్ప సెప్పగు, ఇందు లక్ష్య గొన్నవర్తకములని-

(1) “గీతత మొక గంటలో నలు పంజాలుదు ” (3 వ పుట)

(2) “విమత భయకరంబగు నవీన విధానము చిత్తగింతురో”

(5 వ పుట)

అను పద్యపాదద్వయము బాకింపదా! ఇవి వీరు మొట్ట మొదట కీర్తివారి వద్ద జేసిన ప్రతిజ్ఞలకదా! అంతకుమున్ను చేసి చూచు కొనకుండ నెట్లు ప్రతిజ్ఞ సేయుదురు! ఇంట గెలిచికదా రచ్చును గెల్చుట, రాజానుగంజనము పూర్వమా! విధానరచన పూర్వమా! ఓబోలకవి భ్రాతలారా! మీయంతస్సార మెల్ల నీపీఠికయే చెప్పవచ్చును. మీకును మీపీఠికకును బది శ్లో వందనములు, ఎంత విమర్శించినను గణపశేల తేజుల పాతరకులెనున్నది, విడువెత్తుదున్నది. సత్యము తేల్పకతప్పకవచ్చినది, గాన శ్రమకు స్పందించి మిక్కిలి డపకారముగాఁ దోచినను బరిణామముఖ కరంబగు నీవిమర్శనమునకుఁ బూనినిని, ఇందాధరము గలిగించదువుకొని శ్రేయమునందుదురుగాక, కృపాఖండన ప్రయత్నములూ నన్నుఁడూ మనమందఱును సోదరులము, కలసినదో

హేతువుచెప్పఁగలను, ఇతఁడును మిఁకవనములోఁ దప్పలంతగా నుండవు, గనఁపఁచి పూర్వజన్మ పుణ్యవశమునఁగాని కలుగదు. ఇంతకన్న నాయొసర్చు నుపకారము లేదు ఇతఁమిరీయవిధాన ముద్రణమునకై వ్రాసిన పంక్తులలోని (“మతామేకంధ్యా”) వాక్యములను జూపి విగమింపఁబడుఁగాక,

అయ్యా!

- (1) “ఒక లేకరియైనను బూర్తిగా వ్రాయకుండుట దీని నొప్పి త్తింప మని శతావధాన పీఠికలో వ్రాసియున్నారము”

(27 వ పుట)

ఈ పంక్తులు తాము వ్రాసినవేకాదు! శతావధాన పీఠికలో నేమని వ్రాసి యున్నారోదూరము,

- (2) “తత్కాల మందావద్యములు వ్రాయుట కెనమొదలు లేకరు లు యత్నించిరిగాని యొక్క-వద్యమునైనఁ బూర్తిఁ జేయశక్య మైనదికాదు. కొందఱు సఖ్యను గూడఁ దప్పిరనుట యతిశయోక్తిగా నుండునేమో, అని యంతగా వ్రాయఁదలంపు లేదు”

(2 న పుట)

ఇవియును తమ వాక్యములేకాదు! ఈముందు పంక్తులు తిలకింపుఁడు.

- (3) “కాని బ్రశ్నీ|| ఆకొండివ్యాసమూర్తిశాస్త్రిగారు (రాజ ముక్తి ఆర్ఘ్యకాలేజీ సీనియర్ పండిట్) యెన ముద్రలలేకరులు వ్రాసిన పత్రికలంజూచి వద్యమువ్రాయుచు వారందఱువదలిన చోటఁ గ్రొత్తగాఁ బూరించి బ్రాకెట్టులో నుంచి యొప్పిత్తిం పనలసిన దనియు, నట్లొప్పిత్తింపమిఁ గొందఱు (అప్పటి సభ లో లేనివారు) యతిప్రాసము లుండవనియు ఛందస్సుపోవు ననియుఁ దప్పలుండు ననియు భ్రమముఁ జెందవచ్చుననియు నెల విచ్చిరి”

(27 వ పుట)

వైవాక్యములను తాము వ్రాసినవేకాదు! ఈ వాక్యమును జూచి గాఁజూచి

(1), వ వాక్యమునకును దీనికిని పెట్టి విరోధమువచ్చుచున్నదో చిత్త గింపుడు:-

(4) “మేమును వారి యాలోచనమున కెంతయు సంతసింపచుచు వ్రాయఁబూనఁ జాలవలెకొప్పటి పద్యములేయుండెను”

అయ్య (I) లో మొక్క పద్యమునను లేకరులను బూర్తిఁ జేయశక్యము కాలేదుగదా? మీరు శ్రీ కాన్తులవారి యాలోచనమున కెంతయు సంతసించు నప్ప టికిఁ జాలవలెకొ పద్యములేయుండు టెట్లు! ఇక్కడ తాము వంచకులని లేలుటలేదా! ఇట్లు తమ “పుయ్యఁజింప వంచకులు” అను పదాలనపద్యమును జదివి కొనుడు మోసము గొరవప్రదము కాదుగాని దానిజేయువానికిలోకాతీతమయిన తెలివ్వియుండ వలెను! మొదట మొకటియుఁ బూర్తిగా వ్రాయఁబడని పద్యములు బ్రహ్మశ్రీగారి యాలోచనమున కెంతయు సంతసించుచు వ్రాయఁబోవు నప్పటికి నేవోకొన్నవి, అన గా 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 21, 22, 23, 30, 32, 43, 45, 63, 79, 82, 85, నెంబల్లు దప్ప మీకెట్లు పూర్తిగాఁ బ్రత్యక్షమయినవి. ఈ పదునెనిమిది మాత్రమించుకావ్రాకెట్లున కవకాశమిచ్చినవి కాని తక్కినవి వ్రాకెట్లునకు లోగఁగయే ప్రత్యక్షమయినవే! ఇది కూటసాక్ష్యమువలెనున్నదని తమ వ్రాతచెప్పటలేదా! అవ సరమున్ బట్టి తామేదని వ్రాసికొందురుగాక, ఈవిరుద్ధోక్తిలోనికి బ్రహ్మ శ్రీగారిని గూడ నెందులకవతరింపఁజేసితిరి! ఈపంతులను వ్రాసి మీరు వారికిఁ జూపినదో దిద్దు దురు. అట్లు చూపుటయును సర్వస్వత్య భంజకమని తాముచూపలేదని వానస్యకము, హతీయు మికవితాపత్రిక, 1, 2, సంచికలలో వారుప్రకటించి నట్లున్న కుభాషిత ములు (ఎవరినోనిందించుటయే ముఖ్యోద్దేశము కలది) కూడ బ్రహ్మశ్రీ గారెఱింగినదో మొట్టమొదట నుండియు “నీనోలయెందుల” కని పొందలింతురనియే వానస్యకము, పోనిండు మీపుణ్యమునఁగాక వ్యాసకర్తృత్వ పవ్వారికి లభింపజేయనందుల కెంతయు సంతసింప వలసియున్నది. ఇప్పుడును బ్రహ్మశ్రీ గారునెలచిచ్చిన భ్రాంతి లోకమున కునినర్థింపలేదు, ఈపద్యములు (అచ్చొత్తించినవి) వేఱు వీరునధలోఁ జెప్పినవి వేఱు అను సంశయమును మీపీఠికావాక్యములు పూర్తిగా బలపఱచుచున్నవి. వీనిన వాన్యయమునకు దేవుడవతరింపవలెను, ఇంకఁదాము శత సంఖ్యను ముడివెట్టి సరివెట్టి న విధముఁజూపఁబడును, ఇందు (శతవిధానమున) (II) వచనములు గలవు వానిలో మొకటితుదనుండు గద్యము, ప్రహ్లాదవంశమున నీగద్యతోగూడ (99) గనుకవై(II) ను మొక పంక్తియు నర పంక్తియుఁ గలవచనములగుటచేఁ దీసివేయుట యుక్తము, ఇంక (88) మిగులును అందుఁ బీఠికలోనివి (అంతవఱకేచెప్పినను జెప్పవల నగునవి) (I3) ను త్రోసివేయ నిక (75) మిగులును ఈ (75) లో మున్నుచూపిన తెలుగున

నష్టాదశవర్ణములు చేసి యుంచికొను పద్ధతిని గలిసివచ్చిన వెన్నియో, యించుకమార్పు
 కలనఁ గలిసివచ్చినవెన్నియో, మాపవలసినవే కాని గ్రంథవి సరళీలించే నాయంశమును
 లోకమునకే వదలుచున్నాడను, తుదకు (10) (11) పద్యములకన్న మీరా శువులొ
 దగ్ధాలమునఁ జెప్పినవి యుండవని భ్రువపటచుట కడుఁగుకరమే కాని అందులక భ్రమము
 (45) భారములుచెత్త పెంచివ్రాయవలెను, వెఱజుపిన పీఠికావాక్యములు “కాగితము
 లమీఁద గంటముతో వ్రాలుచేసితినియుం దాటాత్తునై గలముచేవ్రాలుచేసితినియుం
 జెప్ప కూటసాక్షివాక్యములవలెనున్న వోలేదో గ్రంథకర్తలే వివర్ణించు కొందురు గాక,
 పీఠిక వ్రాసినంగాని వివర్ణింపరాదట! పీఠిక వ్రాసినవిదప నిది యిట్లెందు కుండవలెనో!
 శుద్ధ పుత్రిక చేసిన పిమ్మటంగాని వివర్ణింపరాదట! దీనికి శుద్ధ పుత్రమునఁగలదుగా!
 ఈవిషయమున విస్తరించి ఖండనముండనమునఁ జూడఁబడుఁగాక,

“తగుచోట్లఁ బదివచనముల కన్న నెక్కుడు గఁజెప్పఁజనదు”

ఇట్లు వ్రాయుటకుఁ గఠమేమో తెలిసినదా! మీరు ప్రస్తావనంశములొగద్య
 ముగాక 10 వచనములు మాత్రమే చెప్పియున్నారు, లోకములకు మాన్ద్రపద్ధతులను
 వ్రాధమికులను గావునఁ దమ ప్రవృత్తిని దృష్టాంతీకరించు కొమ్మనుచున్నారు,

“క॥ మీమాటలు మంత్రంబులు | మీ మెట్టినయెడ ప్రయాగ, మీపాదపవి | వ్రాసుల
 తోయను లలఘు | ద్యోమాగ్ధుర్రాంబు పోనరు క్త్యములెన్నన్” (హనుచరిత్రము)

ప్రస్తావన వంశములొ గద్యకూడఁ గల్పింపను కలనఁఖ్యాపూర్వకాలేదు
 కావున నెలాలోకలారా! మీరెల్లరు నీవిధాన మొనరింపనిచ్చయున్నచో నీప్రాధమికుల
 నే యను సరించి 99 ని మాత్రమేగద్యతో సరి పెట్టుకొనుడు, ఇకఁలండవ యవి
 ధానము రామాయము, అదియును దీనితో పాటు వివర్ణించఁబడినట్లే, వైశిక్య
 యందలి పద్యమొకటి యుదాహరింపఁబడుచున్నది.

“క॥ అందింపకు మొందునున్నప | నందనుఁడెంతయు మనమ్ము నం
 దనరారక | బొందు గనేనవచించెద సందేహములేదు బావ

“శాబ్దికజీవా”

(49 వ పుట)

ఈశాబ్దిక జీవత్వము యథోక్తమునకు విరుద్ధముగాన క్రైస్తవభంగమున కొప్పికొనిన
 పుణ్యముంపఁబడుఁగాక,

80 గురుని కష్టము.

ఉ॥ పన్నుగ నాకు సత్కవన పద్ధతి నేర్పినబాన, శాస్త్రుని॥
 పన్నుడు రాట్పుభాసలిని, భాసిలుచుండగ మాటలాడఁగా॥
 గ్రన్నననేర్చువాడ ననికాదు, ఫలింపఁ దగ్గియ యత్నముల్॥
 చిన్నతనంబువాడనని చెప్పితి నిష్ఠుడుకొన్ని పద్ధెముల్॥

(19 వ పుట)

ఈబాపయు నాశాస్త్రిక జీవుడును మొకరే వీరమోక్షమును గురుశిష్యులు
 అందులో వేంకట రామశాస్త్రి కవిగారు శాస్త్రికుల సంవత్సరి జీవంపఁచేయు ఘనపాం
 డితికలవారు. ఉదాహరణము లగంగ తద్వంద్యాదికములు. (మారకపితృశాత్రుయయో)

విశ్వాసము. కందము

“క॥ విశ్వాసము గలవారికి శశ్వత్సౌఖ్యంబు మిగులసంతోషము॥
 విశ్వస్తవనీయతయును నశ్వర భోగములు గలుగు నరనాథ
 మణి” ॥22 (64 వ పుట)

కృతజ్ఞత

“క॥ ధరణి కృతజ్ఞత గలిగిన పురుషునకు నర్వసౌఖ్యములు
 తనరారున్॥ నిరంతయును వాని దైవము॥ పరిపాలన సేయుచుండు
 బాధవముఖ్య” 64 (74 వ పుట)

పయిపద్యములలోని విశ్వాసకృతజ్ఞతలు వీరివలననే నేర్చుకోఁదగ, ఆవిధానమున
 కుఁ గాకున్నను దీనికి వీర ప్రాధమ్యము విధిగాఁ గాఁగలరు. ఈ పద్యద్వయ భను
 మాటలుగానున్నది. ఈ పైనిగొన్ని యపహాస్యాస్పదములగు వాక్యములును వర్ణనలును
 సారీ పులకనాథయమునఁ జూపఁబడును,

- (1) “మేమును కొని నట్లు సంస్కృతాంధ్రములలోఁగాక వ్యస్తాక్షరి
 హూణభాష లో నీయఁబడెను, కాని మేముది నిరంకుశముగా నెఱి
 వేర్చినప్పుడు శ్రీవారికరతాళములతో నధానమలకరతాళము
 లు రాజభవనము నిండించెను, నిషిద్ధాక్షరిలో మేము గనుపఱ
 చిన పాండితికి సెక్రెటరీగారెంతయు సంగోషించిరి” (2వ పుట)

“డే, ఆర్, స్లేప్పు, హు, డేర్, నాబ్, బి, ఇన్, ది, రైట్

(11) (12) (13) (14)

విత్, టూ, ఆర్, ట్రీ”

(81 వ పుట)

ఇది 81 రెండవ యష్టావధానములోని వ్యస్తాక్షరి, దీనికై వీరుపడిన శ్రియమం
తోష్ఠిలెఱుంగుదురుగాక,

(2) “7 నిషిద్ధాక్షరి- బ్ర॥ దేవుల పల్లితమ్మున్న శాస్త్రులగారిచే నిషే
ధింపఁబడినది, వీరుభయ భాషాప్రవీణులు గాన నలికఁగనముగా
నిషేధించిరి”

ఈస్తుతి గూడ నాత్మోత్సాహావకమేనుజీఁ

“ లేఖకులు తొంటిపలఁగాక బాగరూకులై వ్రాయుట నిందు విశే
షముగఁ బూరింప నవసరము గలుగ లేదు. కాన నిందుఁ బూ
రించినపట్లఁ గుండలీకరణము మానినారము”

(47 వ పుట)

ఇది 81 రెండవ శతవిధాన పీఠిక, వెనుకటి కుండలీకరణ మెంత నిష్కల్ప
యిప్పటి తదభావమును సంతేన్నిక్రము, మిఱల్లు వ్రాసికొన్న నడుగువారెవరు
వ్రాసికొనుండు,

99 శతావధానముఁ జేయఁగల్గునష్టము,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

“హు, ఇజ్, కక్, విక్, స్త్రీ, ఏ, గెక్, స్త్రీ, హింగ్, విల్,

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

ఇజ్, ఆఫ్, ది, నేమ్, బి, పి, వి, యక్, స్త్రీ, ట్”

(24 వ పుట)

పీఠికొచ్చిన వ్యస్తాక్షరియిది, వీరు నిరంకుశముగా వెలువేర్చుటయొక గరతాళము
అను నెట్టివో వదునవులే తెలిసికొందురుగాక,

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10)

“తే॥ మనము చెడిపోవు సవధానముచు బొన్చి।

నట్టివారికి హృదయము సందువెట్ట ।

పుట్టు గావున నియ్యది యెట్టియెడల ।

జేయరాదు సర్వేందుల చెంతగాని” ॥

అవును. ఏపట్టణ సభలోనేని జేసినచో పనయాటలు సాగిరావుగాన పనకీని యాహు మూవశ్యకమేకాని! సర్వేందులచెంత జేసినచో వెట్ట బుట్టదేమి! పుట్టదు. సత్యమే, సభ్యులు తమకు దోచినట్లడుగుక నరేంద్రు నభిప్రాయము ననుసరింతురు. వారు ప్రకృతావధానుల తెలివీకి దగిన ట్లడుగునుచుండుచు, ఇది యిటుంచుడుగాని నేటికీ సుమారు 25 వత్సరములనుండి యనేకావధానశతావధానములు రాజసభ లయందును బట్టణములయందును బలైలయందును బొన్చి నిన్ను గాక మొన్న నీశ్వరవే రులను “జిల్లాబెండ్ల” మనిపించి “మేకుడిగించిలాగి బలిమిన్ బలుముక్తలు” చేసిన బ్ర॥ శ్రీ॥ తిరుపతి శాస్త్రి గారిపట్టికిని శతావధానమున్న నిరంకుశముగ నెఱవేర్చుచు న్నారే, వైషద్యము వీరవధానులు గామిం దెలుపుచున్నది. లేనిచో “ప్రసాద కబళే పక్షికాపాతః” యను తెఱఁగున నిట్లు వ్రాయవలసియుండదు పుటియు 4 వపుటలో నర్జితమను గ్రంథముల పట్టిక వ్రాయబడియున్నది. అందు “కుకవి నిందనము” అను నది యొకటి, అక్షటా! ప్రతిపనుజాఁడును దాను సుకవిననియే తలచునని దానివలనఁ దెలిసికోఁ బడుఁగాక, పుటియునా పట్టిక క్రింద,

“అత్యద్భుత శతావధానములు”

అనియున్నది. 28 వ పుటలోఁ బీఠికాంతమున,

“శతావధానములు”

అని మూలమేయున్నది. ఇంతలో ననఁగా మధ్యగల 24 వ పుటల క్షయధిలో నాయత్యద్భుతపుగంతి యంతఁదంచి నట్లుపొంపనయ్యెడిని, పుటియు (6) వ పుట లో చేవ్రాయతుదను-

“నశేషము”

అనియున్నది. ఇది చేవ్రాంకను ముందుఁ గలవుగాన వానింబట్టి “నశేషము” లేక గ్రంథముల పట్టికకు, సంబంధించునా : యనిమాడ రాజాను గంజనమునని తేలివ నది. ఈసారి ముద్రణమున నదితీసి వేయవచ్చును. ఎల్లచోటులను నిట్టి కుహ నాకధానము లు పనికిరావని నానమ్మకము, స్థిరోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ,

ఉ॥ “బాలుని దిల్లిచంటి కెడఁబాపె యయోమయ వేటిసంచి నీ
తాలిమిమాని నీరథిపదంబునవై వ్రుగిమటంచుబంచె న
న్నేలిననాయుడికరణ్ణి హింసకులొఁబడి మీరు సత్కృపా
శీలురుగానఁజూడుఁడిది చెప్పితి నా గమనార్థమాదిగఁ” 297

ప॥ అదియునుంగాక.

క॥ పాటింపఁబంచెబురిఁగి వీటుగిలనుదతులెల్ల వినుఁడిరాత్రిక
గాటిం చినుకులుపుట్టినఁ । జేటగు నటవీధులంబుఁజేర్చుచటంచుక॥ 299

ప॥ అనిపాటించిన విప్ర కళాద పాదజ కులాల నాపః రజకాంగనలు భయం
బున. 300

క॥ గండమునఁబుట్టిరని వే । దండగమనలార్థ రూరిదండను వడి నే
రండ డ్దేత్రంబులలో నొండొండఁ బరిత్యజించి రొగి డింభకులక॥ 301

తే॥ అనినఁగన్నీరునించి యయ్యతిగుణాధ్యుఁ । “డిట్టిపంశాంకురచ్చేద మెందుగల”ద
టంచుఁ జేటికలొఁ బన్నెలించియున్న । బాలునీక్షించి పరమకృపాశుండగుచు॥ 302

క॥ కన్నమ ! నాకావుఁడు నీ । కన్ననొక్కడైన లేకుఁ కావున నుదిలో
నున్నదిదెట్టెద నికమాఁ । యన్నకుఁదెలియంగనీకు మన్నకుమారా! 303

ఉ॥ పుడమిసమస్తజంతువులుపుట్టఁగఁ దోడ నెపుట్టుమృత్యు వి
య్యెడఁ గనిగందు వీని సమయించినఁ దప్ప నె ? వారిగండముల్
జడమతులైన బాలవధనల్పదురే? మనకెన్నినాళ్ళు ని
ల్పడగల దింక లేపనేడికాలముగల్గునె? మర్త్యకోటికిక॥ 304

ప॥ అది యునుంగాక. 305

సీ॥ సకలబాంధవకోటి సమసిపోవఁగనిమ్ము వీరుఁ లాయమునిల్లఁ జేరనిమ్ము
పోటునున్నీలెల్లఁ బాలిసిపోవఁగనిమ్ము శూరులు మరవురిఁ జొచ్చనిమ్ము
భటులబాహళి పాడుపారఁగనిమ్ము పుత్రమిత్రాదులు పాలియనిమ్ము
భ్రాతృకళిత్రోపమాత్మకల్ దెగనిమ్ము పౌరులగుండెయల్ పగులనిమ్ము
నేఁడు మాచర్లపురి వాడవాడలగ్గి । రవులుకొని కూలనిమ్ము మీరాజ్యమెల్ల
మడిసి చెడనిమ్ము మీబాలుమహపువాఁడ! నాయునకుఁజెప్పకుండు కన్నమకుమారా!

కం॥ బాలుఁడుజననంబొందిన । కాలంబునఁబుట్టినట్టిక సెగండుల నా
చాలామఁలు లేకంతలఁ । గ్రాలంబడవైచినారో? గండభయమునకా॥ 307

తే॥ వారి వెదకి తెమ్ము వసుధాజనంబులు । మాఁగకుండ నతివిశుద్ధచరిత !
కాలుతోడఁబుట్టుపనిబాలులంగఱు । బాలునకుసహాయపరులు గారో? 308

కం॥ కన్నమ! యీకార్యముపురి । నున్న జనంబెఱుంగకుండ నొకచోవిడి
గొన్నిదినంబులుదాచెదఁ । జెన్నుండుగలఁ డింక మీఁదఁజెప్పఁగవలెనె? 309

తే॥ అనుచుఁచేర్చిండు తల్పేటికాంతరమున । నున్నబాలునకును స్థగీయోత్తరీయ
మఁరయనుల్లాకఁగాంచి యాచించి । తెచ్చి తనజాను కలవడని ధ్వజపుడు॥ 310

కం॥ పాత్రుండగుకన్నమ యా । రాత్రి భయముఖితలేః తా నేగండ
క్షేత్రంబుల నతిమంజుల - గాత్రంబులనొప్పియున్నఁ గనె డింభకులకా॥ 311

కం॥ కని దినుఁడు రత్నంబును । గొను క్రియ నాడింభకులను గొంకక నాచ్చా
దనమున నివిడ్చి సత్వర । మునఁదెచ్చక జనులకన్నమొఱుగి విభీరికా॥ 312

కం॥ తెచ్చి పెన నతనికిచ్చిన । నచ్చితరుఁడు ధర్మపత్ని కానందముతో
నిచ్చె ససిస్థయమతితో । నచ్చవలవిశాలనయన యనవతిముఖిమై॥ 313

తే॥ సాధ! నాబోఁటిబోఁటు నేనాటఁబ్రోసురచరిత్రప్రేమతోడ నన్యాయమిదియు
వింధ్యనగునాకుఁడరమె? కావంగఁ జన్నబాలె । జీవనమగు చిన్నబాలకులకు॥ 314

చ॥ ఇతరులెఱుంగకుండ జనయితి) నిజాత్మజు వేడ్కఁ బెంపఁగా
జతనమునేయలే దొకతేఁ జాలుదునెట్లు లనేకాబకా
ద్యుతికి మహానుభావ ! భవదీయనిదేశ మతిక్రమింప దు
ర్మతిసె? మహిశ్వరుండఁజిగి మన్నననేయునె? మిక్కుటల్లభా 315

అ॥ వానలేనివలదవసువున మనకేల? గండశాబులను గన్నతిల్లు
లండ మనము పెంప నొప్పునే? యోచించి, మాకుఁ డింకజెప్ప నాడుదాన॥ 316

ఉ॥ బాలుకునొక్కనింగనినభామిని దుగ్ధవిలోపమొందినకా

దాలిమిలేకబాలునకు దాదులనిల్చుదు రన్న నెండతో
బాలుర నొక్కవంభ్య చమబాలాసం గంగ వహాద్భుతంబు జే
జేలకున్నెన నెత్తెఱుగుజెప్పెదరో? పరికించిచూడుండీ। 317

తే॥ అనినఁజేర్చిడు డరహసతాన్యుడగుచు। “బాలికామణి! యీచిన్నిబాలకులను
బుట్టఁజేసినచెన్నుండు పూరిమేసఁ । దలచెనే? నీకు నీ దుస్వతంత్రమే? 318

ఉ॥ చెన్నునిజేరఁబోయి నతిచేసి విశుద్ధమనస్కుడై ననుహ
పన్నశరణ్య! నీపగమభక్తుల బాలురఁ బ్రోచెదేని నా
చన్నులఁబాలుచేప సరనింబుగఁజూడు మటంచు నీవు నా
వెన్నునివేడు మిచ్చెడి బివిత్రచరిత్రుఁ డరండు భామినీ? 319

వ॥ అనియుపదేశంపిన పచ్చంద్రవరన చంద్రభాగాఢలంబుల నపగాహనంబుచే
సి హరిద్రకుంకుమాదిహర్షపరిష్కృతపగు నారవిందరై మణిక్యశ్చిలేమంజూమంజీరశింజ
తంబులు యభులపండుఘాసేయ మత్తమరాశగఁగునంబున నీశ్వరాలయంబునుజేరకాన
చ్చిరకంఠంబులు మొగిడ్చి యిట్లనియె 320

అ॥ చెన్నరాయ! నీకుఁజేతులుమొగుడించి । విన్నవించు నొక్కవిన్నపంబు
భక్తపారిజాత! పరివృష్టపోషేత! యపరిఘాతపోషితాభిజాత! 321

కం॥ ఒక్కనుతునడుగ నీ వా । అొక్కరివడిగట్టి తింక నుచితమేధరణి
నిక్కముగనర్థికోర్కెను । నెక్కుడుగానొసంగనతఁడె హితపరిగాఁడే? 322

అ॥ “ఆయరన్న”మనుచు నాగమంబులుడెల్ప । నుతులనిచ్చి భుక్తిఁజూపవేల?
“నాటువోయునతఁడెనీరువోయు, చటన్న । పలుకు బబ్బఱయ్యెఁబంకజాక్ష! 323

కం॥ ఈలీలనుతులసిచ్చి యి । పాలోలుండవై నఁ జన్నుబాలేటికి నా
పాలిండ్లఁగలుగఁజేయ వ । దేలా? మాచెర్లచెన్న! హేయవిభిన్నా! 324

నీ॥ దుస్తరంబుగ రోహిణీ స్తనంబులదుగ్ధములనింపలేచి సౌమ్యండుగ్రోల
గరఁగృత్రికాబయోధరపంక్తి పాల్చేసియుండఁజేయ వెళుమాకుండు ద్రావఁ
బ్రద్యుమ్ననకుమశంబునింట్లరతిప్రొన క్షీరముల్ గలుగఁగఁజేయలేచి?

యుపమస్యనకును మాతృపరోక్షమునఁ బాలకడల్కిదాచుగనీ వెకీకరణతోడ
నాడు మొఱవినకున్న నీకపయశంబు । “తఁదగుటన్న నెనగునీ కింతలేదు
తానాడితినిను యశోదాకుమార! పాలదొంగవునీవు పాలేలలేవు? 325

మ॥ అనిప్రార్థించిన ముందఃపోషణనుండై చెన్నరాయుండు న
వ్వనబాతేక్షణ నిచ్చమెచ్చి కరుణావ్యాపారతాలాకనం
బునఁజూడంగ గరుపాటునొందిన భయంబుండైది పాలిండ్లుచే
పిన దుద్దంబులుగాఁగఁజనియె సంప్రీతిక విభుం జేరఁగక 326

ఆ॥ మగనిఁజేరఁబోయి మగువ యీక్రమమెల్లఁ । జెప్పి డింభకులకుఁ జేపియున్న
దుగ్ధకసములిచ్చెదూఁపిలిపడువంగ , నేడ్పుకినిక్రేమ నెక్కుడుగను 327

నీ॥ బాలకుల్ గడువంగఁ బాలుకాలువలయ్యె వెదికిఁ జలివుట్టె వేకివచ్చె
భరియింపలేక ముందటిరీతిఁజెచ్చునిగుడికేగి తత్పదాంగుష్ఠములకు
నతిచేసేనిల్చి “దావపైఠి! ననుఁ బరీక్షింపఁగావలె నెగిరక్షింపలేవే!
ఁబబల నేఁచంగనగు నెసినవంటిదేవశిఖామణిఁజెప్పవలె నెమిగుల?
నేకిపుత్రునడుగ నేడ్పరనిచ్చితి , వరసిపాలువేడ నపరిమితరు
గాఁగనిచ్చి తింక గణుతింపఁజాలేల్ బాలురేల్ నాకుఁబగ్గనయన!” 328

కం॥ అనిగారీసతి తత్పస , వనజసమీపమున మేనువ్రాల్చి విమోహం
బునఁ గన్నుమోడ్చుఁ గలవలె , వనబాత్తుండిట్లు చేప్పె వనితామణికి 329

తే॥ ఇంతి! నీకోర్కిసిద్ధింపనిచ్చినాడఁ, బాలువెక్కుసమైయుండ బాలురకును
మరలఁగొననేరనే దగుమాత్రమునిచి , రమణఁగొననేర్చుఁ గొండలరాయుండబల

చం॥ అనవినిమేలుకాంచి కమలాక్షియుఁ గొండలరాయుం జేరఁగా
జని “తపనీయచేల! దనుజనితీకూల! శుభ్రాలవాల! నా
చనుగవ దుగ్ధభారమడచంగలవాఁ డవటించుఁ జెప్పఁగా
విని యరుదెంచితిం దనువువేడిమిమాన్వఁగజేకృ పానిధీ!” 331
వ॥ అని వినుతించి. 332

ఆ॥ కోరియట్లు మొక్కఁ గొండలరాయుండు, తగినమాత్రముంచి తరుశీచంటి
పాలుగొనియె జన్నబాలలలోనున్న, యెడడు తానుగాడె ? మతిఁ నలంప 333

కం॥ గౌరీలలాసు యివ్వెణ్ణి, గోరికలీడేర ముద్దుకొడుతులను ముదం
బాబుగఁ బోపింపఁగ న, స్వరజసుల్దలియరై బాబురవార్తల్॥ 334

చ॥ ఇట్లుగౌరాంబికాసాహాయ్యంబునం బేర్పించు పురజనంబులకుం దలియకుండ
సంహతితోరంబులపగిదిం బెఱుంగుచుండెరని చెప్పిన.

335

తా॥ సారాచారవిహార ! పారంగవీశస్వచ్ఛగంగావరి
త్పూరాహీశమరాళహీరశరకర్పూరామరాహారమం
దారాబ్జాపననుందరీహీమకరోదారస్ఫురన్మల్లికా
సౌరానేకపనిర్మలస్ఫుటయశస్సంక్రాంతేదిప్సంచయా!

336

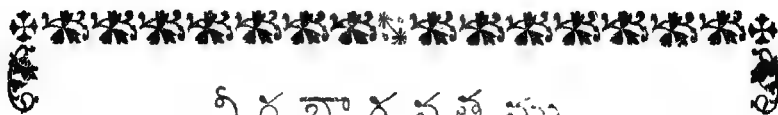
మాలిని.

వివిధసుకవిమిత్రా! విద్యదాహ్లాదిపాత్రా!
భవత్యణగణదాత్రా! పంకజాభాసశేత్రా!
ప్రవిమలశుభగాత్రా! భవ్యవిజ్ఞానసూత్రా!
యవిరళరిపుజైత్రా! హరిధర్మాతపత్రా!

337

గద్య.

ఇది శ్రీమన్మల్లికార్జునకృపాలభుకవితాప్రకాశ మందిరంబుభోగమల్లేశ్వ
రా రాధ్యశ్రుతి సద్గుణసముద్ర వీరభద్ర ప్రణీతంబైన వీరభాగ
వతంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము

వీరభాగవతము

—: () :—

చతుర్థాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీరమణాంఘ్రిసరోజ ! స్ఫారప్రమరాయమానభావ ! శుభాంచ
ద్వీరాచారవిహార స । దారచితాధార ! యల్లయాహ్వాయభీరా ! 1

తే॥ ఆవధరింపుము సర్వవిద్యాప్రవీణుఁ । డైన ధర్మప్రసంగనియాననంబుఁ
జూచి సన్ననివర్యు లస్తోత్రభక్తి । నడిగి రబ్బాలకులచర్య లతిముదమున॥ 2

ఉ॥ నీలగళోపమానవరశీయము బాలనిచర్య మాకు సా
మూలముగాఁగఁజెప్పమనిమొక్కిన నమ్మనిచంద్రుఁ డద్రుజా
లాలిని మానసాంబుజములానిది దివ్యతరంగిణీతరం
గాలసహస్వరంపరమ నచ్చటిమానులకెల్ల నిట్లనుక॥ 3

తే॥ వినుడుమునులార ! యబ్బాలు రనవరతము, పూని గౌరాంబికా స్తవ్యపానమునను
వెలయుఁ బెరిగిరి బాలచంద్రులవిధమున, జనని చిత్తంబులోన విస్మయమునొంద॥ 4

సీ॥ గరిమ నైతాంబికాగర్భామృతాంభోధిఁ దోచిన బాలచంద్రుండొకండు
విప్రాంగనకునుద్భవించినతనయుండు మనుబోతురాజనామకుఁ డొకండు
వెలమవెలదికిఁగలిగినతనయుండుదోరన్న యనిముద్దుపేరుగొనియె
స్వర్ణకారాంగనాసంభూతుఁడగుడింభకుండు వీరుండనఁగొమరుమిగిలెఁ
గుమ్మరినెలంతకొడుకు ధర్ముం డనంగఁ, దనరరజశీసుతుండు చందన్నయనంగ
నరనాపకనుతుండు మంచన్ననాంగ, నేడ్డు రొక్కటఁ గీడించి కెనక మెనంగర

కం॥ అంతఃపురమునఁ బేర్చి, డెంతయుఁ బ్రియమంద బాలు రింతింతకు మే
ల్పంతులయి చదువులను నా, మంతర్వాణులనమించి రాఙ్గములక॥ 6

కం॥ సామునఁ జదువున నేర్పరు, లై మించి తురంగరథసమారోహణముల్
సామర్థ్యమెనఁగ నేర్చి ని, రామయగాత్రముల నొప్పి రా పసిబాలర్ 7

మ॥ హరిదశ్వుండును బద్ధిన్పియుండు నై యారూఢమీనారవి
స్ఫురణం భానుండు లోకబాంధవుండవన్ శోభిల్లగండర్వుడున్
హరిదశ్వుండును బద్ధిన్పియుండు నై యారూఢమీనారవి
స్ఫురణం భానుండు లోకబాంధవుండవన్ శోభిల్లయ్యాయనిన్ 114

మ॥ మఘుడన్ ప్రాధతిరాధికారి నయవిన్యాయజ్ఞితామోవవ
ర్షిధనాశీన్ సుమనోనికుంజ నవభాండగామిమున్నంపం ద
న్నిభుల్లెన్ బరికించురీతిమెలగు స్వేమారు శ్రీఖండరా
జ్యఘరీణానిలరాజమాళి భ్రమరీసంగీతమేళంబుతోన్ 115

క॥ ఆయామిని నుపవసమున, నా యామావతీమనోవిపశ్యునిన్ నైదో
దాయామవిసోదంబుల, నాయామనికింజరింప నశ్యుత్సవగృహి, 116

తే॥ ననలుగొనుకోర్కె సంబుజాననలుగొలువ్వడన యగాహోపవసి కల్గితనయ చనియొం
జరణమందీరనినదసంచరణమునకు, గముంగొని హంసతతు బూడిగములుసేయ, 117

క॥ అరామమునననిటుచని, యారామ చరింపం జేలువ లచట మగందా
సారాప్యతిపూరామిత్త, సారాప్యతపనరడన సంధిల నమలోన్ 118

చ॥ మలయజగంధి! పాగజనమద్దనమృష్టి మరుండురాగం ద
ద్బలముల నెచ్చరించుట కుదారత నాగ నరంబుంబట్టి పెం
పలవడఁజూచితే తలరుటానుసుడిన్ వననంబుగూర్చి కో
కిలము కలన్వనంబుదులకింపఁగ్రోల్చుతెఱంగులిచ్చటన్ 119

క॥ కుండమకరంబతుందమి, శిందశ్వని పాటబాడె లేమనఁ దగి శ్రీ
యిందెర తనముదిరమున, గుందెరమునరాగ నెదురుకోమగతిం గంటే 120

చ॥ నిబిడమనోనురాగమున నిష్టలబాలరసాలపల్లవ
స్త్రుబకమునందబోవు ఘనపట్నదమాలిక నందుజూచితే
యబల! మహేంద్రదిగ్గిరితటాంతరయక్తరుజార్కమండలి
కబళనబుద్ధి గ్రందుకొను మాతుక కేతువురీతిం దెల్పెడిన్ 121

చ॥ అల మలయాద్రీచందన సమన్వితకృష్ణభుజంగముక్తైశ్చ
యల ముదమందగంధవహుం డచ్చటనుండకవచ్చి ఇచ్చటన్

మెలంగుమింశడమాలికలమెండుంగనుంగొని లేడ్చుయంబు లో
 సలమ నబ్బకుక్కడైనగతి నల్లనవీచుచిధంబుం జూచితే

122

చం॥ తలిరులంగోకిలమ్ము మనుధారబడేటిపరాగమున్న దా
 నిలుండు ఫలంబులకజలక నిచ్చులురాయిడిసేయ వానిమై
 నెలకొనుకోపస్పష్టిని వనీరమంజెమ్ముగ మెట్టుచేసెనా
 బలియనశోకకింకుకజపాకుసుమద్యుతింగంపె నెచ్చెలీ!

125

చం॥ రణవిజయాత్మభూధటులరచ్చలసల్పేడిగోలుజూచి పై
 రణగనుటెట్లు? మాయనిశరంబలయండివి యోగ్ధాగ్ర్యమిం
 దణవయితూలదేలిసమధికాభిషికాభిశుకాభిమాలికా
 రణనముంగూడి యీవనమరాభిశ గాభి విరాళిగొప్పగన్

124

సీ॥ శుక్తి పాణసముద్రాసి మెలియున్నవంజించె లలనగియీకెలనకాదళము దళము
 విభుండానకరసి కోవెల దావెడలగ్రక్కె నవల! యోయనలపల్లవము లవము
 అంచ నాన్ననిదూటి యుండుయ్యులు రేచెరామ! యీసీను నీరజము రజము
 పతితో నెడసిలేటి బలిమిరెక్కలమల్పై జాన! యీచానకేసరము సరము
 ననుచుండమలోనప్రభుమలూనవినయలగుచు, గలిసిగుమిగూడితమినుడిగములుసరులు
 మదినుబుసుపోక రసపాక మర్చవచన, రసనగొనియాడవనిప్రౌఢరమణుండలంచి

చం॥ అగణితయావనోదయనమంచిత గానన సంతవాసరం
 బగుటయుం గేళికావనవిహారముంచుటయుం సఖీవహో
 నుగతశు కాదికార్ప టియునుం బరికించుచు గుండెర్పునన్
 విగళితధైర్యయయ్యె నరవిందనిభానన కేశవస్ఫులికన్

126

కం॥ ఆ లోకజనని ననవిభవ, వాలోకనజనితరాగయై కొంకంగ దా,
 వాలోకకువగనిరతిపతి, యాలోక గుతుకమున వింట నమ్మునుటించెన్

127

మ॥ సమదేందిందరశింజనీకృతధనుష్టంకారుం డంభశ్చరాం
 కమహావీరుండు కీరశారిభటహంకారంబుమీరంగ దు
 ర్దనునక్తికదొరగింప నమ్ములను జంతకన్ వాతపోతోధతిన్
 సుమముల్రాల విరాళిగాంచిరమ యస్తోకప్రకంపాత్మయై

128

ఉ॥ “చంబనరాగర క్తమధ్యనూపనయీలతకూనగాంచుపొం

కంబిటునంటివేళియనిపడ గన్గొనఁబాలకబాలికొండు న
య్యంబుజపాచి కీలెఱిగి యందొక ప్రాణవయ్యడాసి యా
స్యంబునమందహాసర సంగిల మంజులరీతినిట్లును॥

129

క॥ బాలా ! నీలాగేలా, గేలా డోలానుకూలపాళాలాలా,

వేలాళీలానితముల, చాలామేలాని చూడఁబాంపదేలా ?

130

తే॥ నీరజావాస ! నీవేణివేరుమోచి, కాదే పట్నదవిఖ్యాతిఁగాంచెనకులు

జననమొందిన మొదలు నీసనమున నె, యెత్తిపెంచినవాని నై నేటి? కలుగ॥

131

క॥ తరళేశ్వర ! నీప్రిప్రేక్ష, సరిపోదనవలగుభృంగసంఘముహమనః

పరీచాక మెఱిగితిరుగును, పరికింపఁగనలెనుగుణ విభాసితమహిమ॥

132

నీ॥ నీ మోము సామ్యమందినకంజమునదల్పిచను నెడఁ బాదరాడన మొనర్చు

నీబాహులకుఁ బ్రీతినిధులై నలతికలఁ బెనఁగొని మిగులఁగంపింపఁజేయు

నీకుచస్పర్ధిపాండిత్యంబుఁగను నుమస్తబంబులను నీరంబొనర్చు

సవదంబులపాటి నెలకొను లేజగురానులమూటి జీకాకుపటచు

నీతనూదివ్యగంధసన్నిభము లైన-జలుగుపుష్పాడి రెక్కలకులిచివైచు,

నీప్రియాకులపై నల్ల నేమికము, కుండకోరకరదన! యోమంసగమన

133

ఉ॥ ఇక్కడఁ దేటిబోటి హృదయేశ్వరుఁగాననికాంచ నెమ్మదికొ

బొక్కుచు రెక్కలకొనుమహారపరాగమురాల్ప గోఘవం

చొక్కటి నీదృగంచలమునొండెను నింకటుగాకయున్న నీ

యిక్కనుగోరగిం చుటకు హేతువదేమి ? మదేభగామినీ !

134

ఉ॥ భూరిని కుంజగుంజదిశ్చంద్రంజముమీఁదనెకాదు నీడుకో

పారుణవీక్షణంబు లలనా ! కలనాదవిసోదకారికా

కీరసికాళిమీఁదఁ దులకింపఁగఁగె మనః సచారమే

తీర్థా ? వింతదో దెను మదికొ దిలకింపఁగ నీదుచ్చదమలో॥

135

ఉ॥ కైరవనేత్రి ! వైత్రేసహకారము కోకిలకాకలీకుహూ

కారము చిత్కుచిత్కునుడికారము నంచి తేజఃచరికర్పుం

కారము కారమై స్ఫురవికారముఁజూపెనొకాక యంచితం
కార మధీశసంగము సతారణమై కనుపించ నెంచగఁజే॥

136

కం॥ నాతోడు నీయభీష్టము, నాతోడుదెల్పు మాళ్ళునెపుశి నిపుడే
నీతోడు నిన్నుఁగూర్తును, నీతోడువియప్పునాభు నీరజనాభుక॥

137

కం॥ అరి తను చెలిమిఁ బలికిడి, పనితనుగనునంత వీచె వనరుచాగ్గమావా
సినితనులతగంపించగ, జనితత్వర మలయశైలచలననిలయ్యుక॥

138

సీ॥ కమనీయగతినిట్లు కమ్మనితావుల మెలయు నా చలనతె మ్మెరలఁజూచి
మెలయునాచలనతె మ్మెరలనున్కునినమ్మ పటులతాంతపరాగపటలఁజూచి
పటులతాంతపరాగపటలినంటి నవించు చిక్కనిపూదే నెచిక్కుఁజూచి
చిక్కనిపూదే నెచిక్కు వెక్కువినవమ్మ కుంజస్వధువ్రతికులముఁజూచి
ముదిత ! యిదిగూను మిదిసీర మిదిగుఱేజుమిదిసమీరణ మిన్నియు నెనయుకతన
జడియుజలములు లిచ్చటకడియరాను, నునును నున్కునంతపుంజలి కెడే॥ 139

ఉ॥ మానినియిట్లు కేళివనమధ్యమునఁ శరదించుచంద్రికా
శ్రీర గునంతపుంజవి కెడేరి తదంతరచంద్రకాంతసం
ధానితవేదికాతలమునఁ వసియిం చె నువర్షపుత్రికా
నూనకరాజునంగుత సముజ్వల చామరరాశి రాశిలక॥

146

మ॥ స్ఫురదస్త్రపదసేత్ర ! నేతరుచినంతకున్జ్వాంబురుట్పిత్ర ! ప
త్రరధీశస్త్రుతిపాత్ర ! పాత్రభువనభ్రాజత్సస్మిత్ర ! మి
త్రీరుగంపత్కటినూత్రి ! సూత్రరచనాపాగల్బ్యవాగ్ధీత్ర ! గో
త్రీరిశ్రుత్రీననఁబ్రత్రీ ! వైత్రీరథనాధత్రీణవిశ్రాణా !

141

కం॥ ఖగరాద్వరంగ ! రంగ, జగదవనఃధాప్రిసంగ ! సంగతకపటా
సుగళకటభంగ ! భంగ, స్థగితాంబరసంఘభయదజయపటహరదా !

162

తరంగవృత్తము.

బాలాగూహన ! శీలామోహన ! భద్రానినిద ! సమద్రానివాసా !
శైలోద్ధారణ ! శీలావారణ ! శౌరి ! మురారి ! దూరివిలాసా !
నాశీకోదర ! కేళీనారద ! నాదవినోద ! పయోచవికాసా !
కాశీయావన ! పాశీభావన ! కాసునుధామ ! సుధామ సుజాసా !

143

గర్భ్య.

ఇది శ్రీవెంకటరమణురూపాకటాక్ష సంపాప్రసాగస్వతంత్రవైభవాకాయ
మాత్యుతమాభవ రసికజనహృదయంగమ సంగీతసాహిత్యకళాధౌరంధర్య
రాయసము వేంకటపతిమంత్రీవర్య ప్రసీద్ధుడైన లక్ష్మీవిలాసం
బను మహాపరీబంధంబునందు దృఢీయాశ్వాసము.

నానారాజసందిర్శనము-తిరువతి వెంకటేశ్వరులు.

సీ॥ నెలలేగుభూమి రోజులకేగుగతి భూమశకటంబులేనాండు సంభవించె
బరదేశములవార్తబడయువిద్యుత్తులెతుసంపత్తులేనాండు సంభవించె
పర్వభద్రములేకపలువిద్యులను నేర్పు చదువుబళ్ళేనాండు సంభవించె
మగవాండ్రతో సమంబుగ నాడువాండ్రకుం జదువుకోలేనాండు సంభవించె
నుష్టపండునిభూముల కప్పలూపవి, కాలిధాన్యంబులేనాండు సంభవించె
నట్టియెంప్రెనువిక్టోరియామత్తలి, మరణవార్తకుం గడుపులుచెలుపుగావె॥

సీ॥ ఏనుగ్రీస్తుమతంబుదాననైనను మీమతములజోలికిరాను తాము పదవి
నడచిగాక దగువారలై న నిచ్చెదగగాని తనతననుష్టభేదంబుంజూడ
వీరుమావారను ఘేదంబుంజూడ కందఱిపై సమంబుగా దయ నునిచెద
మీత్వప్తినాత్మప్తి మీవృద్ధినావృద్ధి మీకృతజ్ఞులక్షణేత నాకుగొప్ప

పంచుచాది.

బహుమతియటంచు మున్ను మాపదమునకును
ఇక్రవర్తినివగునాండు నల్విన ప్రితి
నలకు నలుసంతభేదగంబుగలుగకుండ
నవనిభరియించి మి గులకృతార్థమైతి
వోమహారాజ్జి ! విక్టోరియామత్తలి !

పైపద్యములవలన బ్రిటీషువారిది ప్రజల కత్యంతసౌఖ్యకరమైన ధర్మప్రభుత్వ
మనియు మతవిషయమున నుదాసీనభావమనియు స్పష్టపడుచున్నయది. కావున నె
న్నప్పుడో విశ్వబ్రాహ్మణులని చెప్పుకొనువారి నక్షేత్రవాయుండని పంపిననోటిసులవలన
గంసాలులకుబ్రాహ్మణ్యమునుస్థిరీకరించినయనుకొనుట పొరపాటు.

ఈచిత్తూరుజిల్లాతీర్పునే యాధారముచేసికొని యేతత్కులజాలందఱును బ్రా
హ్మణులలోఁ గయ్యమునకుం గాబుద్రవ్యుచుందురు. ఈతీర్పువైఖరిబట్టిచూడ నసత్య
మైనదని యుండఁజిందోచకమానదు- నిజముగానీతీర్పు కోర్టువారువిధించియుండినను ని
ది ప్రోకోర్టుతీర్పుకాదు. కావున నిదియే ప్రమాణమని వీరుసంతోషించుచు మితియారి ప్ర
సంగించుటకును నిట్లువీరిది యొప్పువజాతియనియు బ్రాహ్మణులే తక్కువవారనియు

మూర్ఖులు భ్రమపడుటకు నవసరములేదు. మఱియును, ఈతీర్థంశయంగరమవశతవశగా నున్నది. 1818వ సంవత్సరపుదశమిదపలక నిష్పటికి నూలు సంవత్సరములనాటి తీర్థయొన్నది. దీని నిజముకల్లనరయో వారికప్పుటిజగ్గిమెంటు పట్టికు కాపీదొరుకనేరదు కావున నీవిశ్వబ్రాహ్మణ శబ్దమును దమకనుకూలములగుకొన్ని యవశతవశ ప్రమాణములును నెట్లుకలిపింపఁబడెనో యట్లే యీతీర్థగూడ వీరిచేనచ్చొత్తింపఁబడినట్లు తోఁచెడిని కంసాలిమైన వాఁడెల్ల నీతీర్థకటి చేరింబట్టుకొని బ్రాహ్మణులటువంటి వారిటువంటి వారని వాపోవుదు నకారణ కలహములగు దిగుచుందురు. ఇందుకుఁబాఠ్యముగఁ బ్రకృతసమాచారమొకటికనఁబడుచెద. గుంటూరుతాలూకాప్రతిపాడను నూరఁ జామర్తివెట్టియ్యపేరింటి కంసాలి యొకించుక తద్దినపుమంత్రము వగైరా చిల్లరలు నేర్చికొనెనట. అందుకాతఁడు తన్నుఁదాఱునాంత స్వాధ్యాయ పరునిగా భావించుచుఁజేతనైనవని యగుట రెండుకుండలములు చేసిపెట్టుకొని పింజెగఁచీరును నుంఛారుపోఁఛారులోనగు భాదసోస్తులును నేర్చి వెన్నువిటిచి తిరుగుచుండెను. ఇట్లుతిరుగుచునీ చిత్తూరుజిల్లాతీర్థలోనే చేరిన “పా”వీడిశాంపసంతర్జనాం” మొదలగు వాక్యములస్వరవిహీనముగఁబాఠముచేసి యాయూరనుజాటుపట్టణ స్వకులస్థులయిండ్లనవరకర్మలు చేయించుచు మూర్ఖులగునితరవర్ణస్థుల మ్రోలను కొండలు బ్రాహ్మణుల మ్రోలనునవస్వరమంత్రోచ్చారణచేసాత్మాతిశయముంజూపుచువ్రోలుపెట్టికొని కాలు పెట్టరాదనికూదులియండ్ల విశ్వదేవరపాత్రీతనకిప్పించుఁడనిబ్రాహ్మణులనాశ్రయింపఁజూచెను. అందు కాయూరివై దికోత్తములుమదియందిండుకర్వమైనవాఁడుకాఁడనిదృఢముగా నెఱింగియుండతులజాలచేఁగాదగునీయకార్యములజేయక చిక్కులుపెట్టుదురనివారి నడుగుమనివీరునువీరినడుగుమనివారునుజిఁగరకుహతాశునింజేసిరి. ఇట్లుదుర్గులకార్యములకాసించి యితరవర్ణముల జేమివొచ్చు నంతటియవకాశమేని గానక చివరకుగతిన త్వరమున నాయూరి విష్ణ్వలయమున బొల్లపల్లి వెంకటప్పయ్య గారుజేయించినధ్వజప్రతిష్ఠలో నేదియొకొంత జోక్యము పుచ్చుకొనఁగోవ నచ్చటియాజకుఁడగు వైష్ణవబ్రాహ్మణుఁడు తలజూపనీయక పోయెను. అందుపైనాయ చార్యులుగారి పరోక్షమునన నేక దుర్భాషలువచించి తమకును బ్రతిష్ఠచేయించు నధికారమున్నదని తేల్చుకొని వెట్టియ్య ప్రభుతులు వీరభద్రాలయములోఁ బట్టుపట్టుమని యొకధ్వజప్రతిష్ఠంజేసిరి. అప్పుడాయూరిలోకృష్ణానురూపు కొండఱిది యనర్హమని నిరోధించినను విననందున నిదివఱకే మాయూరజరిగిన గామదేవతా సుప్రోక్షణమును గూర్చి వీరికిఁబ్రతిష్ఠజేయునధికారములేదు కాఁబట్టిపునఁసంప్రోక్షణ సలిపింపుఁడని నేనున్యాయాధి

కారుల మోల వ్యాజ్యము దాఖల్ చేసియుంటిని గావున మరల మనమేల వ్యవహారము నకు దిగవలె దీననే తేలునుగదా ! యనితలచి నన్నుబిలిపించి యాయూర్మిపైదిక్ ని యోగులును వైశ్యులును గొంతచందాపనూలుచేసి యిచ్చిరి. అప్పట్ల నాకాయూర దెలిసిన మాదిరి సమాచారమంతయు బ్రదుగించితి. అందు “నప్రతిస్థానమారివుఁ” అను ధర్మశాస్త్ర వచనము సుదాహరించి విధివిహీనముగఁ జేసిన బ్రతిష్ఠలవలన ననర్థములు వాటిల్లునని చెప్పుచు న ప్రప్రతిష్ఠ లో యా జ మా న ము నహించిన కాకుమానుగురులింగము కుమారుఁడు మూడవదినమున నేమృసుఁడగుటం దృష్టాంతముచూపించితి. అదికారణముచేసికొని మరల నీసంవత్సర మాయూరికి నేనుబోఁగామామేరులు పేపరులో నెత్తి మాపిల్లవాఁడు చచ్చినదిజాసితివి. కావున నీకులమెక్కువదో మాకులమెక్కువదో సభచేసి తెలుపునుడమని నన్నుఁజూచినతోడనే గురులింగమును వెత్తెయ్యయ్యఁడ గాదాకుసిద్ధమయిరి, అందుకునేను పీఠపండితులు కావున సభాధ్యక్షులుకావనియు నీసభయు మున్న మంగళగిరిలో నర్థయాచార్యులుగారికిని లక్ష్మీకాంతమునకును నైన సభవలెనే తేలుననియుఁగొంతవజ్జిప్తవిహక మీరు మేము సభయనికూర్చుండి యొకరితర్వాత మఱియొక్కరు మాట్లాడుటకును సభ్యతరప్రసంగము చేయకుండుటకును నియామకులు కొందఱు పైనుండవలెననియు, సభయుల వాదములును సమంబసము చేసికొని జయాపజయముల నిర్దేశించు పెద్దమానుషులు కావలెననియుఁ జెప్పి కొంతకాలము జరిపితి. ఆమాటఁజెవినిబెట్టక నే నెటుపోతే నట్లెల్లవచ్చితమ చిత్తూరుజిల్లాతీర్థవిస్ఫి యందలి బూతులపంచాంగము బ్రెటబెట్టుచుండుటయు దూరలోచనలేని యాయూర్మిపెద్దమనుష్యులు కొందఱు వీరస్వదృష్టకు మేమే బ్రాహ్మణులమనియు బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణులు కారనియు నెవ్వయోపిచ్చిప్రసంగములు చేయుచుండుటనే నాతోడారసించి బెట్టి తదవజయముం గాంచవలెననినన్నుం బ్రోత్సహపఱచిరి. అందుకునేనును విధిలేక యొప్పికొని మొదటిపూర్వపక్ష మిది యకదాయని మేము బ్రాహ్మణులమనియమిరువిశ్వ బ్రాహ్మణులుకారనియు ముక్తిస్మృతి పురాణోపాసాచారములనే నిర్దేశింతునని వాక్చిన్నమిఁడ నదివఱకు సభసభయని వెంటఁబడిన వెత్తెయ్య వెత్తెయ్యయ్యేయ మరల మాపండితుల మఱికొందఱిఁబిలుపించి కొన్ఱునుగాన నొకవాయిదా విధింపవలసినదని కోరెను. ఈవాయిదాలు వేసికొనుచు మీఁతోఁబోట్లాడుచు కూర్చుండుటకు నాకుఁదీరదుగాన గుంటూరులో విమర్శింపఁబడనున్న వ్యాజ్యము వాయిదా 21--8--11 ఐదున్నది. యానాఁడవట్టికి వచ్చినచో, సభయపక్షముల పండితులునువత్తురు గావున నచ్చటనే గావచ్చుననిజె

ప్పితి. అందుకు నిచటకైనఁగాని తమనోటికివచ్చినట్లెల్ల బోలుటకు వీలులేదని గుంటూరులోనైనచో మాయూరిశారంబులుంజూచి సంతోషించుటకు సందర్భపడదుకావున నిచ్చటే కావలెనని నిర్బంధపెట్టపాఁగెను.

ఇదియుట్లుండ గుంటింగమైతేనిప్పుడేసభకాలెననిచిత్తూరుజిల్లాతీర్పువిషయముపిలుపుటవుటైననాముప్పియట్లుపుటైనలోను గాంగలయవాచ్యప్రసంగములు చేయదొరకొనుటయునందుకుపెట్టెయ్యకూడనమ్మతించి తననోరును బాటవేసికొనుటయునంభవిచ్చిరసాభాసకుహేతుపై వది. ఇంకనీసభకు నేనుండవలసినయవసరము లేదుకదా? యనియాయూరిపెద్దమనుష్యులనడిగి యచటినుండి నేనుదొలగుటయు దెల్పిశ్శులగుభూసురడింభకులుపలుమంది చేరరథకారులతోబ్రాసనమునకు సిద్ధమయినమీఁదఁదమ తమయాచేశములుతగ్గించుకొని స్వస్థలములంబ్రవేశించిరి.

ఇంతియేకాక యిదియేమిగుమ్మలమో యేమో? యీబాతిజనులు. ప్రతిగ్రామమందును లేనిపోని మామూళ్ళు మొదలుపెట్టి కడుగడబిడలు చేయుచున్నవారును. ప్రతిపాటికి సమీపమున నేయున్న గొట్టెపాటిలో నూతనముగా రథ ప్రతిష్ఠయొకటి జరిగియుండెను. ఆనాఁడు స్వామిని రథముపైవేచేయింపఁజేసి యుత్సవము సలుపుతఱి వీరు మనము రథకారులమేకదా యని రథముపైకెక్కి దిగకయుండరట. మంచిమాటలచే దిగకపోయినమీఁద గ్రామయజమానులు జుట్టుపట్టి క్రిందికిలాగుటయు సంతట వీరందఱును మొత్తమై చప్పాలుతీసికొని వెళ్ళిపోయెడి సమయమునకు గ్రామస్థులు చప్పాలుమాత్రము వదిలిపెట్టిపొండని చెప్పిరట-చప్పాలుమేము చేసినవి కాన మేము తీసికొని పోయెదమని రథకారులనిరట. అందుకంఠమును రథమును మీరుచేసినదే కావున వదియుదీసికొని పోవలసినదేకదా? యని జవాబు చెప్పచు “మాసామానును గూలితీసికొని చెక్కియమర్చినంతనే మీనియెట్లగు?” నని చప్పాలూడదీసికొని పంపించి యాపసులు నేర్చిన మఱికొందరిచే రథమును వదిపింపఁజేసి యవ్యాహతముగా నుత్సవముకొ ముగించిరట. బ్రాహ్మణపాలకుల కుపసయనములో దీక్షావేదికయందే స్వస్థసంస్కారములతోపాటు చౌలసంస్కారమును పసనసంస్కారమును జరిగిన యనంతర మివతలనొక వీతికపై వటుపుగూర్చుండ గంసాలి పోగులు కుట్టుటయు మంగలి త్రోరముచేయుటయు ననాదిసిద్ధమైన మర్యాదగా వచ్చుచున్నది- అట్టిదానికి మనవారు వేదికలో నాచార్యుఁడుగూర్చుండిన పీట మీఁదనే తాముగూర్చుండిపోగులుకుట్టవలెనన్న పెరంగొకటి పెట్టుకొనిరి, ఇట్టికానిపోని పెనఁగులాటలు పెట్టుకొనుటయేకాని యెట్లోతమపనులు సఫలయి చేసికొని జనులు వీరికి లోకగళయేయుదురు.

ఈ నెలసొమ్ము చెల్లించిన చందాదార్లు

- 1 ముత్తరాజు వెంకటరమణయ్యగారు, మునేరు సబ్ డివిజనాఫీసు పేడ్ కర్కు, బెజవాడ.
- 2 జి.సుకు కుశలవరామయ్యగారు, కరణం, పెనగాల్లపాడు.
- 3 వరుచూరి చినకోటయ్యగారు, చండమూడి.
- 4 రుద్రవరం హనుమంతరావుగారు, కొలకలూరు.
- 5 పిల్లుట్ల వెంకటప్పయ్యగారు, తాలూకా కర్కు, అననిగడ్డ.
- 6 తాడేపల్లి లక్ష్మీనాగాయణగారు, రామచంద్రపురం.
- 7 పుతుంబాక సీతారామయ్యగారు, పెనపాలెం.
- 8 పోలవరం రామచంద్రయ్యగారు, కొలకలూరు.
- 9 నంగర కేశవభట్టుగారు, జగ్గాపురం.
- 10 వారశాసి విశ్వనాథశాస్త్రిగారు, యర్రగుండపాలెం.
- 11 గుర్రం వీరారెడ్డిగారు, గ్రామముసనబ్, పిల్లుట్ల.
- 12 అక్కిరాజు శ్రీశైలంగారు, డిటో, రామాపురం.
- 13 సన్నిధానం విశ్వనాథశాస్త్రిగారు, చోటపాపయ్యపాలెం.
- 14 రాజనాల వేదాద్రిశాస్త్రిగారు, ప్రత్తిపాడు.
- 15 పాకాల జగన్నాథంగారు, మల్లాయపాలెం.
- 16 యామర్తి బొల్లయ్యగారు, కరణం, గొట్టెపాడు.
- 17 నాడెండ్ల రామచంద్రయ్యగారు, డిటో.
- 18 ఏకా భుజంగరావుగారు, డిటో.
- 19 యియ్యూణ్ణి అనంతపద్మనాభదేవీకాచార్యులుగారు, వెంకట్రామురి మోరివాణిపేట.
- 20 విన్నకోట వెంకటరత్నయ్యగారు, బి. వి. ప్రెస్, నర్సరావుపేట.

కం॥ ఎదురుగనిల్చితెన్నకి, బెనటకశ్రీచెళ్లపిళ్ల వెంకటకవితా॥

వదలెనుపాశుపతంబును, బదిలముగా నుండుడింగ బాలకృష్ణ!॥

శ్లో॥ ఏకమప్యక్షరం యస్తుగురుశ్చ ప్యేవ నేనయేత్, పృథివ్యాంనాస్తి యద్భివ్యం యద్దత్వా
వ్యావృత్తిభవేత్ । ఏకాక్షరప్రదాతారం యేగురునాభిమన్యతే, శునాంయోని
శతంగత్వాచాండాలేష్వపిజాయతే॥ అత్రిసంహిత.

కంసాలులమీద దేబదీన దానా గుంటూరు డివిజన్ కోర్టులో 21-8-11 తేదీన
దప్పకవిచారిణజరుగును గావున మతాభిమానముగల సకలజనులును నప్పటికి దప్పక
విచ్చేయుటకు బాధ్యులు.

ప్రధానపోషకులు
శ్రీశ్రీ జగద్గురు విరూపాక్షస్వామిలవారు.

ఈ సంవత్సరము చందాయిచ్చిన—
పోషకులు.

- 1 తాడేపల్లిలక్ష్మీ నరసింహారావుగారు, మక్తాదార్, చొట్లెడ్డి.
- 2 రంగారెడ్డిల హనుమయ్యగారు, జిల్లా కోర్టు వకీలు, గుంటూరు.
- 3 ప్రత్తిపాటి బ్రాహ్మణులు, నైఋత్యులు.

ఇవ్వలసినవారు—

- 4 పులివెందులూరి పంతులుగారు, వకీల్, వర్సరావుపేట.
- 5 తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం, మృగరాల.
- 6 రామసింగుగారు, నెల్లూరు.
- 7 పోలేపల్లి రాజేశ్వరరావు, దేశముఖుగారు పెద్దపల్లి.
- 8 దేవరాజు మురళీధరరావుగారు, వూడేల.

అభివననస్వతి కార్యక్షామమున వెలకుదొరకు వుస్తకములు.

1. అక్షయచార్య విజయము.	0—4—0
2. కరిణికోడ్లారిణి. (వూర విరభద్రుని)	0—4—0
3. వాసంతికా పరిణామము.	} ఇవి 2 నాటకములు.	0—4—0
4. కంసనాథము.		0—8—0
5. చమత్కారమంజరి. (సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు)	0—4—6
6. గురుపరంపర.	0—2—0
7. నీతిగీతులు. (సునతిశతకమునకు సంస్కృతము.)	0—2—0
8. వత్సల నీతిశతకము. (కొండమూడి నరసింహము.)	0—1—6
9. విశ్వబ్రాహ్మణ శబ్దాండనము.	0—1—6
10. ఆత్మద్భుత విమర్శనము. (మంత్రి కృష్ణశైవపాయనాచార్యులు.)	} ఇది వెంకటరామకృష్ణకవుల యవధానములపై విమర్శనము.	0—5—0

వలయు వారలు సొమ్ముపంపిగాని వి.పి.ద్వారాగాని ఈక్రింది వారికివాని తెప్పించుకొనవచ్చును.

జానపాటి పురుషోత్తం.

సబ్ యెడిటర్, జానపాడు.

వినుగరాళ్ళపాస్త్యు, గుంటూరుజిల్లా.